

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 1, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336.71(477)

*О. В. Мельниченко,
аспірант, Київського національного торговельно-економічного університету*

МЕХАНІЗМ РЕФІНАНСУВАННЯ БАНКІВ У КОНТУРІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

*О. Melnichenko,
Postgraduate, Kyiv national university of trade and economics*

THE MECHANISM OF REFINANCING OF BANKS IN THE CIRCUIT GLOBALIZATION

В статті розглянуто та досліджено існуючі трактування рефінансування банків та надано аналіз його практичного застосування, запропоновано власне визначення цього поняття у широкому сенс. Визначено мету, об'єкт та суб'єкт рефінансування. На основі власного дослідження розроблено структурну модель механізму рефінансування банків, як систему елементів, що дозволяють досліджувати передачу впливу рефінансування банків на суспільно-економічний розвиток країни в сучасних умовах. Запропоновано принципи організації механізму рефінансування, а саме: базовий, незалежність, максимальної дієвості, пріоритетності, транспарентності, урегульованості, правового регулювання, добровільності, універсальності, рівноправності та оптимальності, котрі дозволять встановити єдине поле правових, наукових та практичних правил для усіх учасників цього процесу. Визначено основні важелі рефінансування банків.

In article the considers and investigates existing treatment refinancing banks and an analysis of its practical application, offered his own definition of the term in the broadest sense. Defined purpose, object and subject of refinancing. On the basis of the research developed a structural model the mechanism of refinancing banks, as a system of elements that allow us to study the impact the transfer of bank refinancing on the socio-economic development in the modern world. Principles of refinancing mechanism, namely basic, independence, maximum efficiency, prioritization, transparency, legal, voluntary, universality, equality and optimality, which will establish a single field of legal, scientific and practical rules for all stakeholders. The main levers refinancing banks.

Ключові слова: фінансовий механізм, рефінансування банків, механізм рефінансування, функціональна структурна механізму рефінансування банків в умовах глобалізації.

Keywords: financial mechanism, refinancing banks, mechanism of refinancing, functional structure of the mechanism of refinancing of banks in the context of globalization.

Актуальність. Механізм рефінансування банків запускає та забезпечує зростання економіки країни і його дослідження в сучасних умовах є надзвичайно актуальною проблемою.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Аналіз останніх публікацій на тему механізму рефінансування банків в сучасних умовах свідчить про значний інтерес до окресленої проблеми з боку науковців і практиків. Частково спробу вирішити питання механізму рефінансування розглядають відомі такі вчені Г.Г. Фетисов, О.І. Лаврушин, І.Д. Мамонова, О. І. Барановський, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук. Однак, незважаючи на значний обсяг наукових досліджень та практичних розробок, досі ніх не вирішено певну низку практичних і методичних проблем побудови і функціонування механізму рефінансування.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні засади механізму рефінансування банків.

Метою даного дослідження є дослідження етимології та розробка функціональної структури механізму рефінансування банків в умовах глобалізації.

Постановка проблеми. Сучасна парадигма розвитку економіки передбачає її монетарне стимулювання, одним із каналів якого є рефінансування банків. В розвинутих країнах, надзвичайно активно застосовується рефінансування банків, стимулюючи кредитування як виробництва, так і споживання, що в результаті призводить до зростання ВВП. В країнах, що розвиваються, до яких відноситься і Україна, рефінансування залишається не достатньо активним і ефективним інструментом Національного банку України. На нашу думку, це відбувається, в першу чергу, через недостатню науково-методичну базу механізму рефінансування та незначну кількість досліджень на вказану тему. Саме тому теоретико-методичне дослідження сутності механізму рефінансування можна вважати надзвичайно актуальним.

Наукова новизна. В даній статті вперше запропоновано поняття «механізм рефінансування» та побудовано функціональну структуру механізму рефінансування банків в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Термін «механізм» у наукових економічних працях почав активно використовуватися у постсоціалістичних країнах у другій половині 1960-х рр., коли науковці напередбачили заговорили про «господарський механізм економічної системи», прагнучи наголосити на конкретній рушійній силі системи, що функціонує. Тоді це вважалося відносно новим відкриттям вітчизняної філософії та політекономії, історичного матеріалізму. Незважаючи на відносно недавню появу цього терміна, в економіці він застосовується по-різному. Л. І. Абалкін так визначив у ті часи зміст вищезгаданого терміна: «господарський механізм володіє досить складною структурою. Серед найважливіших його структурних ланок можна виділити форми організації суспільного виробництва (поділ праці, спеціалізація виробництва, його розміщення та ін., за допомогою вдосконалення яких суспільство впливає на розвиток продуктивних сил і забезпечує підвищення ефективності їх використання); форми господарських зв'язків, завдяки яким здійснюється своєрідний «обмін речовин» в економіці, у тому числі оборот засобів виробництва, фінансово-кредитні відносини та ін.; структуру форми і методи планування й господарського управління, у складі яких одночасно з економічними можуть бути виділені також правові та соціально-психологічні форми й методи; сукупність економічних важелів і стимулів впливу на виробництво й на учасників господарської діяльності, за допомогою яких забезпечується узгодження та стимулювання господарської діяльності» [1, с.361]. У свою чергу, Е. Б. Алаєв акцентує увагу на тому, що «таке визначення – типовий приклад ідеоцентризму, коли нове недостатньо чітко сформульоване поняття чи ідея «підминають» під себе інші поняття» [2, с.209].

Водночас сучасні економічні дослідження рясніють такими поняттями, як «фінансовий механізм», «механізм управління», «господарський механізм»,

«механізм соціально-економічного розвитку» тощо. Причому в одних випадках під одним і тим же терміном розуміють сукупність станів системи. Наприклад, «фінансовий механізм» – сукупність станів фінансової системи; «механізм соціально-економічного розвитку» – сукупність соціально-економічних станів господарської системи. В інших випадках механізм розглядається як головний рушій розвитку (головний елемент структури системи, особливості його взаємодії з іншими елементами тощо) [3, с. 28].

Існують і дещо відмінні від попередніх погляди на зміст поняття «механізм». Зокрема, В. Н. Черковець зазначає, що «господарський механізм являє собою систему взаємопов'язаних і взаємообумовлених форм та методів планового управління суспільним виробництвом і його структурними елементами, складовими частинами, вважаючи, що, з одного боку, вони виступають як специфічні об'єктивні форми прояву виробничих відносин (народногосподарське планування, суспільні нормативи, стандарти, ціна, прибуток, кредит і т.д.), а з іншого – ці форми використовуються на практиці як методи господарювання» [4, с.187].

Таким чином, в економічній літературі поняття «фінансовий (фінансово-кредитний) механізм» використовується досить широко. Але єдиної думки щодо його визначення не існує.

Розроблена В. К. Сенчаговим схема фінансово-кредитного механізму включає три підсистеми (фінансово-кредитне планування, фінансово-кредитні важелі та організаційна структура й правовий режим фінансово-кредитної системи), сім блоків (плани та баланси, показники, норми й нормативи, нормативи утворення та розподілу фінансових ресурсів і позичкового фонду, фонди фінансового забезпечення відтворення й стимулювання економічного росту, органи управління, основні нормативні акти, які регулюють фінансові відносини) і понад 80 елементів (зведений фінансовий план держави, державний бюджет, кредитний план, баланс грошових доходів і витрат населення, валютний план та тощо). Головними її недоліками можна вважати відсутність взаємодії підсистем та блоків і розмежування сфери функціонування та цілеспрямованого передавального руху елементів механізму.

Фінансовий механізм – це система фінансових форм, методів, важелів та інструментів, які використовують у фінансовій діяльності держави і підприємств за відповідного нормативного, правового та інформаційного їх забезпечення, а також за відповідної фінансової політики на мікро- і макрорівні [5, с.54]. У вищенаведеному визначенні О. М. Ковалока окреслено фінансові методи та фінансові важелі, визначено їх нормативне, правове й інформаційне забезпечення. Водночас у ньому не виділяються зв'язки між структурними елементами системи. І, крім цього, не відображається мета функціонування фінансів як на макроекономічному рівні, що має переважно фіскальне спрямування, так і на мікроекономічному рівні, що спрямовує свою дію на забезпечення фінансовими ресурсами господарської діяльності, передбаченої фінансовою політикою суб'єктів господарювання.

У дослідженнях провідних зарубіжних учених фінансовий механізм не розглядається як відокремлений об'єкт вивчення, але всебічно та ґрунтовно досліджуються фінансові методи впливу на підприємство, державу й суспільство.

В економічній літературі країн СНД превалює перший підхід до визначення фінансового механізму як способу організації фінансових відносин (Л. А. Дробозіна, В. М. Родіонова) [6, 7], який складається з елементів та інструментів впливу. У російській науковій літературі підходи до визначення фінансового механізму в цілому концентруються навколо сформульованих професором І.Т. Балабановим основних ідей про те, що структуру фінансового механізму складають п'ять взаємопов'язаних елементів: фінансові методи, фінансові важелі, правове забезпечення, нормативне забезпечення, інформаційне забезпечення [8, с. 125]. Іншим обов'язковим елементом фінансового механізму дослідники називають управлінський блок, який забезпечує з'єднання всіх елементів в одне ціле. З точки зору практичної користі фінансовий механізм являє собою абстрактне поняття, яке відображає процес переведення сукупності ідей і уявлень про фінанси в послідовність управлінських рішень і дій у фінансовій сфері [9, с. 29].

Аналіз підходів, запропонованих різними вченими дозволяє підсумувати, що поняття «механізм» є більш широким і включає в себе поняття «фінансовий (фінансово-кредитний) механізм». Для розробки власного визначення сутності «механізму», звернемося до етимологічного походження цього слова.

Механізм (від грец. μηχανή – знаряддя, пристрій) - пристрій (сукупність ланок або деталей), що передає чи перетворює рух [10].

Очевидно, що механізм рефінансування, у першу чергу, має відобразити передачу руху. З нашої точки зору, у випадку рефінансування, мова йде не тільки про рух коштів, але і характер руху, тобто додаткову інформацію, яку вони «передають». Наприклад, рівень процентної ставки або валютний курс можуть певним чином характеризувати кон'юктуру ринку і переносити її з глобального ринку на національний, зміна пропозиції грошей безпосередньо впливає на темпи росту ВВП тощо.

У межах проведення грошово-кредитної політики центральним банком йдеться про монетарний трансмісійний механізм (monetary transmission mechanism) – процес передачі змін у використанні інструментів монетарної політики центрального банку на фінансовий сектор економіки, а у подальшому – на макроекономічні зміни на основі використання певних каналів і зв'язків прямої та зворотної дії [11].

Із найбільш загальних позицій термін "механізм" означає сукупність складових (деталей) цілого (системи), які, взаємодіючи, служать для передачі і перетворення руху на кожному етапі і забезпечують рух системи у визначеному напрямку. На нашу думку, щодо рефінансування, немає принципової різниці щодо цих термінів. Як більш наповнене змістом будемо використовувати слово «система», оскільки крім сукупності складових елементів, воно включає поняття «форма організації». (Система - форма організації, будова чого-небудь, сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільною ознакою, призначенням. Сукупність – неподільна єдність чого-небудь; загальна кількість, сума чогось) [12]. Можна погодитися з авторами, які вважають, що елементом системи є: фінансові методи, форми та важелі.

Для визначення способів приведення до руху цих елементів, думки авторів різняться. З нашої точки зору, найбільш дієвими рушієм системи рефінансування можуть бути організаційні, правові та інформаційні заходи при функціонуванні певної інфраструктури. З урахування вищесказаного, пропонуємо власне трактування цього поняття.

Механізм рефінансування в умовах глобалізації - це процес передачі змін (ресурсів та інформації) від учасників глобального ринку і національних агентів до банків з подальшим впливом на соціально-економічний розвиток національної економіки. Цей процес забезпечується системою фінансових методів, форм та важелів на основі відповідного організаційного, правового, інфраструктурного, та інформаційного забезпечення.

Під прийнятним рівнем соціально-економічного розвитку ми розуміємо загально визнані в більшості країн світу показники інфляції (2-3%), безробіття (3-5%), темпи росту ВВП (5-7%), рівень доходу на душу населення (більше 4 тис дол..США), та ін.

Для дослідження передавального руху механізму рефінансування в умовах глобалізації, побудуємо його функціональну структурну (рис. 1).

Рис. 1. Функціональна структура механізму рефінансування банків в умовах глобалізації

Для запуску і повноцінного функціонування механізму рефінансування слід чітко визначити мету і завдання, об'єкт, суб'єкт та орган, що управляє цим процесом.

Визначаємо мету, як передачу ресурсів та інформації від суб'єкта, який надає рефінансування до ініціатора (банку) під управлінням керуючого суб'єкта для виконання спільних завдань. Об'єктом рефінансування залежно від конкретного завдання може бути ліквідність банківської системи, ліквідність та платоспроможність окремого банку, показники соціально-економічного розвитку країни. Суб'єктами рефінансування виступають учасники цього процесу. Суб'єкти, які ініціюють рефінансування - це комерційні банки. Керуючі суб'єкти в межах національної економіки - законодавчий орган (Верховна Рада), котрий розробляє законодавчо-правове забезпечення процесу рефінансування та центральний банк, який визначає першочергові завдання, форми, методи і всі істотні умови рефінансування. На глобальному рівні керуючими суб'єктами виступають МВФ, Світовий банк та Базельський Комітет. Суб'єктами які здійснюють рефінансування банків прямо або опосередковано є центральний банк, МВФ, Світовий банк, ТНБ, фінансові компанії, спеціалізовані фінансові установи, міністерство фінансів, інші банки та інші учасники фінансового ринку.

Роль центрального банку як керуючого суб'єкта, визначена досить чітко, що і знайшло відображення в відповідних законах, постановах, інструкціях. Про функції і завдання глобальних керуючих суб'єктів слід зауважити наступне. Глобалізація фінансових ринків поставила важливе завдання певної уніфікації та координації банківської діяльності. У середині ХХ століття регулювання банків ще в більшій мірі посилювалося за вдяки більш жорсткому нагляду. Тобто, окрім центральних банків, які здійснюють регулювання в межах своєї країни, було прийнято рішення про міжнародне регулювання. Виділяється дві важливі мети міжнародного банківського нагляду - розробка вимог до величини і якості власного капіталу банків та рекомендацій з управлінням та контролю за банківськими ризиками. Важливим міжнародним нормотворчим органом, що активно впливає на процес банківського регулювання та нагляду, є Базельський комітет з банківського нагляду (БКБН), який був заснований в м. Базель, Швейцарія в 1974 році президентами центральних банків країн «групи десяти» (G10).

Взаємодія об'єкта і суб'єктів рефінансування виражається в тому, що при здійсненні суб'єктами операцій рефінансування відбувається перерозподіл грошових коштів від кредитора (донора) до комерційних банків, що призводить до регулювання суб'єктами об'єкта рефінансування. Взаємодія між суб'єктами рефінансування здійснюється або безпосередньо, або за участю посередників. Наприклад, МВФ кредитує центральний банк, який потім розподіляє ці кошти у вигляді рефінансування між банками.

Виходячи з мети визначимо основні завдання, які мають бути вирішеними при повноцінному функціонуванні механізму рефінансування в умовах глобалізації. До них відноситься забезпечення інтересів учасників глобальної і національної економік при рефінансуванні банків; досягнення мети грошово-кредитної політики, тобто стабільності грошової одиниці та достатнього рівня ліквідності й платоспроможності окремого банку і банківської системи; підтримка фінансової стійкості окремого банку та банківської системи; сприяння соціально-економічному розвитку країни.

Слід відмітити, що у кожного суб'єкта, котрий надає рефінансування, крім перерахованих, можуть поставати інші завдання. На нашу думку, поєднання різних завдань для досягнення однієї мети - це найскладніше питання, оскільки при запуску механізму рефінансування у різних суб'єктів можуть виникати завдання, які можуть протирічати або навіть нівелювати завдання, поставлені іншими суб'єктами. Скажімо, центральний банк здійснює заходи щодо подолання високої інфляції, а транснаціональні банки у цей час можуть проводити експансійну політику щодо просування своїх філій на ринок певної країни і наповнювати свої банки додатковими ресурсами або, під час кризи - надавати фінансову підтримку дочірнім банківськими установами. Виконання обох завдань одночасно націлене на досягнення різних результатів. Тобто гармонізація і поєднання усіх завдань для досягнення однієї мети - надзвичайно складне питання. На сьогодні воно повністю не вирішено ані в масштабах глобальної економіки, ані в жодній національній економіці. Тому пропонуємо повний перелік завдань механізму рефінансування лишити відкритим для дискусій.

Механізм формує і передає сигнали на основі відповідного організаційного, правового, інфраструктурного та інформаційного забезпечення через систему фінансових форм методів та важелів. Важливу роль у функціонуванні механізму рефінансування відіграє організаційна структура та рівень зв'язків як між елементами структури, так і з іншими блоками механізму. Зокрема, від того наскільки забезпечена єдність інтересів, взаємоузгодженість та цілеспрямованість усіх суб'єктів, залежатиме ефективність передавального руху. В правовий блок включаються: нормативно-правове забезпечення (загальне фінансове законодавство, нормативні акти центрального банку, які регламентують порядок здійснення рефінансування, внутрішні нормативні документи комерційного банку (облікова політика, внутрішньобанківські положення, накази і розпорядження по банку та ін.)) та методичне забезпечення (методики оцінки фінансового стану комерційних банків, методики встановлення лімітів на прийнятних контрагентів та осіб, чий зобов'язання або цінні папери приймаються в забезпечення по операціях рефінансування і методики оцінки вартості забезпечення). Інфраструктурне забезпечення передбачає наявність глобального та національного ринків з відповідними ринковими інструментами, які дозволяють здійснювати рефінансування з максимальною зручністю відповідно до вимог та інтересів усіх сторін. Інформаційно-аналітичне забезпечення включає внутрішню і зовнішню економічну інформацію, необхідну як ініціатору рефінансування - комерційному банку, так і кредиторам та керуючим суб'єктам для регулювання даного процесу; відомості про ситуацію на фондовому і валютному ринках (цінах, ліквідності, ємності), інформацію про процентні ставки на грошовому ринку, ринку кредитів нефінансового сектору та інфляції, результати моніторингу фінансового стану комерційних банків і ліквідності банківського сектора тощо. При прийнятті рішення про рефінансування надзвичайно важливе значення мають дані фінансової звітності, інформація щодо рейтингів банків, країни їх базування та відповідних цінних паперів, зовнішні та внутрішні звіти аудиторів.

Система фінансових форм, методів та важелів по суті являє собою трансмісійний механізм монетарної політики. Під формою розуміється спосіб організації і спосіб існування предмета, процесу явища, під методом - спосіб реалізації сутності предмета [8, с. 220]. Формами рефінансування банків є: кредити; депозити

(міжбанківські); операції з цінними паперами. Основні методи: кредитування центральним банком (у тому числі облік і переоблік цінних паперів); угоди РЕПО з цінними паперами; угоди валютного свопу; кредитні аукціони; сек'юрїтизація, міжбанківські кредити та депозити; продаж кредитів; емісія облігацій; конверсія облігацій; нестандартні інструменти монетарної політики тощо.

Важелями рефінансування, можна вважати: облікову ставку центрального банку, ринкову процентну ставку за операціями, валютний курс нормативи обов'язкового резервування.

Принципами рефінансування комерційних банків, на нашу думку, є наступні:

- базовий - дотримання принципів кредитних відносин, якими є цілеспрямованість, поворотність, терміновість, платність, забезпеченість;
- незалежності - як головний суб'єкт у грошово-кредитній сфері, центральний банк є незалежним і самостійним від впливу інших органів державної влади;
- максимальної дієвості - здатність точно отримувати результати, відповідно поставленим цілям та завданням при рефінансуванні банків;
- пріоритетності - жорстка субординація сприяє превалюванню інтересів центрального банку по відношенню до інтересів банків;
- транспарентності - відкритість діяльності центрального банку;
- урегульованості - розроблені центральним банком правила здійснення операцій рефінансування сприяють мінімізації рівня кредитного ризику банку;
- правового регулювання - форми, методи і умови рефінансування повинні бути регламентовані державними нормативно-правовими документами, а функція організації системи рефінансування банків законодавчо закріплена виключно за центральним банком;

- добровільності - виключаються адміністративні методи, які зобов'язували б банки у обов'язковому порядку здійснювати операції рефінансування. Умови угод відповідають ринковій кон'юктурі;

- універсальності - всі діючі банки володіють універсальними функціональними можливостями і мають право здійснювати операції рефінансування;
- рівноправності - рефінансування є однаково доступним для усіх банків і в однаковій мірі буде спливати на їх конкурентоспроможність;
- оптимальності - необхідність мінімізації фінансових та операційних ризиків у процесі рефінансування.

Визначені принципи дозволять забезпечити функціонування механізму рефінансування у єдиному полі згідно правових, наукових та практичних правил для усіх учасників цього процесу.

Отже, виходячи з вищевикладеного, очевидно, що механізм рефінансування банків мало досліджений і слабо розвинутий в Україні, як у теоретичній, так і практичній площинах. Проте можна очікувати, що в найближчі роки рефінансування отримає більш активний розвиток, ніж у попередній період і розроблений автором механізм рефінансування банків буде використаний на практиці в повній мірі. Швидше за все це позитивно вплине на економіку України, особливо у випадку проведення експансійної грошово-кредитної політики, саме за рахунок зниження процентних ставок.

Отже, результатами дослідження механізму рефінансування банків можна вважати наступні. По-перше, на основі оцінки існуючих трактувань рефінансування банків та аналізу його практичного застосування, запропоновано власне визначення цього поняття у широкому сенсі. По-друге, розроблено структурну модель механізму рефінансування банків, як систему елементів, що дозволяють досліджувати передачу впливу рефінансування банків на суспільно-економічний розвиток країни в сучасних умовах. По-третє, запропоновано принципи організації механізму рефінансування, котрі дозволять встановити єдине поле правових, наукових та практичних правил для усіх учасників цього процесу. І хоча, різні елементи даної системи та їхні взаємозв'язки ще потребують подальшого дослідження, розробка загальної схеми дозволяє розглядати механізм рефінансування в цілому.

Отже, механізм рефінансування банків – це складний процес, який за допомогою передачі грошових коштів від кредитора до банку-позичальника, дозволяє забезпечувати економіку необхідними ресурсами в межах грошово-кредитної політики центрального банку.

Література.

1. Центральний банк та грошово-кредитна політика. Підручник / Кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с
2. Абалкин Л. И. Труды вольного экономического общества России : избр. тр. В 4 т. Т. 2. — Абалкин Л. И. — М. : [б. и.], 2000. — 912 с.
3. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь / Алаев Э. Б. — М. : Мысль, 1983. — 350 с.
4. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / Крупка М. І. —Л. : Вид. центр Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2001. — 608 с.
5. Ковалюк О. М. Методологічні основи фінансового механізму / О. М. Ковалюк // Фінанси України. —2003. — №4. — С. 54–60.
6. Гаретовский Н.В. Финансово-кредитный словарь : в 3 т. Т. 3. — М. : Финансы и статистика, 1988. — 511 с.
7. Фінанси. Грошовий обіг. Кредит : підручник / за ред. Л. О. Дробозіної. — Рівне : Вертекс, 2001. — 340 с.
8. Финансы / под ред. В. М. Родионовой. — М. : Финансы и статистика, 1995. — 320 с.
9. Балабанов А.И., Балабанов И.Т. Финансы: Учеб. пособие./А.И. Балабанов, И.Т. Балабанов. // СПб: Питер, 2000. - 190 с.
10. Фінансово-організаційні механізми в сучасних умовах: проблеми теорії та практики: Монографія/ СпбГІЕУ; Под общ. ред. О.В. Гончарук.- Спб.: СпбГІЕУ, 2009.- 348 с.
11. Словник іноземних слів / за ред. О.С. Мельничука. — К.: УРС, 1985. — 966 с.
12. Глосарій банківської термінології./Офіційний сайт НБУ http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123451&cat_id=123217

References.

1. Moroz, A.M., Puhovkina M. F., Savluk M. I. (2005), *Tsentralnyi bank ta hroshovo-kredytna polityka* [The central bank and monetary policy], Kyiv, Ukraine.
2. Abalkin L. I. (2000), *Trudy vol'nogo jekonomicheskogo obshhestva Rossii* [Proceedings of the free economic society of Russia] v 4 T, T 2, Moscow.
3. Alaev Je. B. (1983), *Social'no-jekonomicheskaja geografija: ponjatijno-terminologicheskij slovar'* [Socio-economic geography: conceptual and terminological dictionary], Mysl', Moscow.
4. Krupka M. I. (2001), *Ffinansovo-kredytnyj mehanizm innovacijnogo rozvytku ekonomiky Ukrainy* [Financial and credit mechanism of innovation development of economy Ukraine], Vyd. centr L'viv. nac. un-tu im. I. Franka, L'viv.
5. Kovaljuk O. M. (2003), "The methodological foundations of the financial mechanism", *Ffinansy Ukrainy*, vol 4, pp. 54-60.
6. Garetovsckij N.V. (1988), *Ffinansovo-kredytnyj slovar'* [Finance and Loan dictionary] : v 3 t. T. 3., Ffinansy i statistika, Moscow.
7. Drobozina L. O. (2001), *Ffinansy. Groshovyj obig. Kredyt* [Finance. Money. Credit], Verteks, Rivne.
8. Rodyonovoj V. M. (1995), *Ffinansy* [Finance], Ffinansy i statistika, Moscow.
9. Balabanov A.Y., Balabanov Y.T. (2000) *Ffinansy* [Finance], SPb: Pyter.
10. Goncharuk O.V. (2009), *Ffinansovo -organizacynnye mehanizmy v sovremennyh uslovyjah: voprosy teoryy u praktyky* [Financial and institutional mechanisms in modern conditions: theory and practice], SPb.: SPbGYEU.
11. Mel'nychuka O.S. (1985) *Slovnnyk inshomovnyh sliv* [The dictionary of foreign words], Kyiv, Ukraine.
12. Glosarij bankivs'koi' terminologii'[Glossary of banking terms], Oficijnyj sajт NBU, [Online], available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123451&cat_id=123217 (Accessed 4 Oct 2014).

Стаття надійшла до редакції 19.01.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"